



נטילה ושימוש לצורך הפריה בזרע של אדם שנפטר – סקירה משפטית משווה

מבוא

מסמך זה נכתב לבקשת חברת הכנסת אפרת רייטן מרום, יו"ר ועדת העבודה והרווחה, לקראת דיון בוועדה בשלוש הצעות חוק העוסקות בשימוש בזרע של חייל שנספה.¹ יודגש, כי בהתחשב בסד הזמנים הצפוי שעמד לרשותנו, המסמך מציג סקירה משווה ראשונית של הסדרים משפטיים ממדינות שונות בנוגע לנטילה ושימוש לצורך הפריה בזרע של אדם שנפטר, מבלי להתיימר להקיף את מכלול ההיבטים הכרוכים בהסדרתה של סוגיה מורכבת זו. המדינות הנכללות בסקירה ראשונית זו הן אוסטרליה (הסקירה מתייחסת הן לרמה הפדרלית והן להסדרה בחלק ממדינות הפדרציה – ניו סאות' וילס, ויקטוריה, דרום אוסטרליה וקווינסלנד), ארצות הברית, בריטניה, ספרד, פורטוגל וקנדה. המדינות הנסקרות מאפשרות, בכפוף למגבלות ותנאים שונים שיפורטו במסמך, שימוש לצורך הפריה בזרע או גמטה² של אדם שנפטר, אך חלקן אינן מאפשרות נטילה של זרע מאדם לאחר פטירתו. יש לציין בנוסף, כי על פי ספרות מחקר שפורסמה בשנים האחרונות, ישנן מדינות שאוסרות באופן קטגורי הן על נטילה והן על שימוש בזרע של אדם שנפטר, ובהן צרפת, גרמניה, שבדיה, סלובניה והונגריה.³ להלן יפורטו ההסדרים במדינות הנסקרות.

¹ הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון-שימוש בזרע חייל שנספה), התשפ"א 2021 של חברת הכנסת מאי גולן 552/249; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון-שימוש בזרע חייל שנספה), התשפ"ב 2022 של חבר הכנסת צביקה האוזר 2882/249; הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון-שימוש בזרע חייל שנספה למטרת המשכיות), התשפ"ב 2022 של חברת הכנסת עידית סילמן 2994/249.

² גמטה (gamete) – או תא זיווג – היא תא מין בוגר, כלומר זרע או ביצית.

³ ראו למשל –

Cristina Richie, "[Post-mortem Sperm Retrieval and Posthumous Grandparenthood in the United States and Internationally](#)" in **Global Bioethics Enquiry** (2020), p. 14.

Jean Denise Krebs, "[Any man can be a father, but should a dead man be a dad: An approach to the formal legalization of POSTHUMOUS SPERM RETRIEVAL and POSTHUMOUS REPRODUCTION in the United States](#)" in **HOFSTRA LAW REVIEW** (2018), pp. 782-783. (לעניין צרפת)

Yael Hashiloni-Dolev and Silke Schicktanz, "[A cross-cultural analysis of posthumous reproduction: The significance of the gender and margins-of-life perspectives](#)", **Reproductive BioMedicine and Society Online** (2017) 4, pp. 26-27. (לעניין גרמניה)

1. אוסטרליה

הכללים העיקריים בנושא זה ברמה הפדרלית באוסטרליה נקבעו בשנת 2017 **בהנחיות אתיות של המועצה הלאומית לבריאות ומחקר רפואי**.⁴ ההנחיות מבחינות בין איסוף גמטות לשימוש בהן. לגבי **איסוף** גמטות, ההנחיות קובעות שמרפאות רשאיות לאסוף אותן מאדם הנוטה למות הכשיר לתת הסכמה תקפה – הן לאיסוף הגמטות, הן לאחסנתן והן לשימוש בהן למטרות רבייה לאחר מותו. הסכמה לפי ההנחיות תינתן בכתב, ותכלול תיעוד והצהרה חתומה של הרופא המטפל על כך שהתקיימו כל הדרישות בדבר מתן מידע וייעוץ.

בנוסף, כאשר מדובר באדם שכבר נפטר מבלי שנתן הסכמה תקפה או באדם הנוטה למות שאינו כשיר לתת הסכמה תקפה, נדרש אישור בית משפט לאיסוף הגמטות. המרפאות רשאיות לאסוף גמטות במקרים אלה בהתקיים התנאים הבאים:

- הבקשה לאיסוף הגמטות היא של בן או בת הזוג של הנפטר או הנוטה למות ולא של אדם אחר;
 - הגמטות מיועדות לשימוש על ידי בן או בת הזוג לצורך רבייה;
 - יש ראיות כלשהן לתמיכתו של האדם המת או הנוטה למות בכך שבן או בת הזוג יעשו שימוש בגמטות שלו לאחר מותו, או לכל הפחות אין ראיות להתנגדותו לכך;
 - בן או בת הזוג נתנו הסכמה תקפה לאיסוף הגמטות ולאחסנתן;
 - בית המשפט המוסמך נתן את אישורו לאיסוף הגמטות ולאחסנתן.
- לעניין **השימוש** בגמטות לאחר המוות, ההנחיות קובעות כי השימוש בהן לאחר המוות לצורך רבייה מותר כל עוד אין איסור חוקי על כך, ובהתקיים התנאים האלה:
- אם הנפטר השאיר הוראות המבטאות בבירור את הסכמתו לשימוש כזה לאחר מותו:
 - הבקשה לשימוש היא של בן או בת הזוג של הנפטר ולא של אדם אחר;
 - הגמטות מיועדות לשימוש על-ידי בן או בת הזוג;
 - התקיימו התנאים הנוספים בדבר מעבר זמן ואישור חיצוני (כפי שיופרט להלן).
 - אם הנפטר לא השאיר הוראות המבטאות בבירור את הסכמתו לשימוש כזה, המרפאה רשאית לאפשר את השימוש לצורך רבייה רק אם נוסף על התנאים לעיל:
 - יש ראיות שהנפטר היה תומך בשימוש בגמטות שלו על-ידי בן או בת הזוג לאחר מותו, או לכל הפחות שלא התנגד לכך;
 - בן או בת הזוג נתנו הסכמה תקפה.

⁴ NHMRC (National Health and Medical Research Council's), [Ethical Guidelines on the Use of Assisted Reproductive Technology in Clinical Practice and Research](#), 20 April 2017.

לסקירה מפורטת של ההנחיות ראו, דינה צדוק "חקיקה להסדרת תרומת זרע – סקירה משווה", הלשכה המשפטית של הכנסת (תחום חקיקה ומחקר משפטי), 4 ביולי 2017. ככל הידוע לנו ההנחיות משנה זו עומדות בעינין.

לאור ההשלכות של ההחלטה לעשות שימוש בגמטות או בעוברים של אדם לאחר מותו, ההנחיות קובעות תנאים נוספים לשימוש בגמטות של מי שנפטר:

- עבר מספיק זמן מאז המוות כך שקבלת ההחלטות לא תושפע מרגשות הנובעים מהאבל;
- להורה המיועד ניתן מידע מספק שיאפשר הבנה נכונה של ההשלכות החברתיות, הפסיכולוגיות והבריאותיות על הילד שיוולד;
- ההורה המיועד קיבל ייעוץ מתאים;
- גוף עצמאי בחן את הנסיבות ואישר את השימוש בגמטות.⁵

ההנחיות מחייבות את כל המרפאות העוסקות בתחום של טיפולי הפוריות, ועמידה בתנאים שנקבעו בהנחיות הינה תנאי לקבלת רישיון. למעשה ההנחיות יוצרות אחידות ברמה הלאומית בתחום זה.

להלן סקירה של ההסדרים הקיימים לעניין זה במדינות שונות באוסטרליה.

1.1 ניו סאות' ויילס

חוק הרקמות האנושיות (Human Tissue Act 1983) מאפשר, **אם ניתנה הסכמה של אדם לפני מותו**, הסרת רקמות מגופו של הנפטר, לצורך השתלה או טיפול רפואי באדם אחר.⁶ לפי החוק, 'רקמה' כוללת גם ביצית זרע.⁷ חוק זה מסדיר את הפעולה של **נטילת הזרע מן הנפטר**. חשוב לציין, כי במדינה זו יש הבדל בין הסמכות ליטול זרע מן הנפטר, המוסדרת בחוק הרקמות האנושיות, לבין הסמכות לעשות שימוש בזרע של אדם שנפטר (בין אם ניטל לאחר מותו ובין אם לפני כן), המוסדרת בחוק טיפולי הפוריות (כפי שיפורט להלן).⁸ פעולה זו של נטילת זרע מן הנפטר רלוונטית במצב בו הנפטר לא ביצע הקפאה של זרעו בעודו חי, אך הביע הסכמה בכתב לנטילת זרעו לאחר מותו למטרות שנקבעו בחוק ולא חזר בו מן ההסכמה.

חוק טיפולי הפוריות (Assisted Reproductive Technology Act 2007) מסדיר את **השימוש בזרע של הנפטר** (בין אם ניטל ממנו בחייו ובין אם לאחר מותו). חוק זה קובע בסעיף 23 כי אין לבצע טיפולי הפריה לאישה אם תורם הזרע או הגמטה מת או שיש חשד שהוא מת, אלא אם מתקיימים התנאים המצטברים הבאים:

- האדם שנפטר הביע הסכמה בכתב לשימוש בגמטה לאחר מותו.

⁵ ההנחיות אינן קובעות מי בדיוק יהיה הגוף הזה, וככל הנראה הכוונה היתה שזה יוסדר ברמה המדינתית.

⁶ [Human Tissue Act 1983 \(NSW\)](#), sections 23 and 24.

⁷ שם, section 4(2A).

⁸ ראו הערה בסוף סעיף 23 של חוק טיפולי פוריות (להלן בה"ש 9) המפנה לחוק הרקמות האנושיות לעניין סמכות נטילת הזרע מן הנפטר.

- האישה שמקבלת את טיפול הפריה מודעת לעובדת מותו או החשד למותו ולתאריך מותו של אותו אדם.
 - היא מעוניינת לעבור את התהליך למרות מותו של התורם.
- נקבעה גם הוראה עונשית כלפי הגורם הרפואי שמבצע את ההליך בניגוד להוראות הסעיף.⁹

1.2 ויקטוריה

לפי חוק טיפולי הפוריות במדינת ויקטוריה (Assisted Reproductive Treatment Act 2008) כאשר אדם שתרם גמטות נפטר, ספק טיפולים רשאי לעשות שימוש בגמטות שנתרמו לצורך טיפולי פוריות רק בהתקיים כל התנאים האלה:¹⁰

- הטיפול מבוצע בבת הזוג של הנפטר.
- הנפטר נתן את הסכמתו בכתב לשימוש בגמטות שתרם אחרי מותו בסוג הטיפול האמור.
- הפאנל המוסמך¹¹ (Patient Review Panel) אישר את השימוש בגמטות. על הפאנל לשקול את ההשפעה האפשרית על הילד שצפוי להיוולד מהטיפול בהתחשב, בין השאר, במחקרים העוסקים בהשלכות אפשריות על ילדים שנולדו אחרי מות אחד מהוריהם.
- האישה שעוברת את הטיפול קיבלה ייעוץ בתחומים הרלוונטיים ממטפל הנותן שירותי ייעוץ עבור ספק טיפולים רשום.

יש לציין כי במדינת ויקטוריה **החוק מאפשר רק שימוש בגמטות של אדם שנפטר** אם הן הוצאו ממנו בחייו, **ואינו מאפשר נטילה של גמטה לאחר המוות**.¹²

1.3 דרום אוסטרליה

החוק במדינת דרום אוסטרליה אינו מאפשר לבצע שימוש בזרע שהוצא מגופו של נפטר לאחר מותו.¹³ חוק טיפולי הפוריות (Assisted Reproductive Treatment Act 1988) קובע כי **ניתן להשתמש בזרע של אדם שנפטר** (או בעובר שהוא תוצר של אותו זרע) **רק אם הוא תרם את הזרע לפני מותו** ובהתקיים אחד מאלה: הוא הביע הסכמה לשימוש הרלוונטי בזרעו לאחר מותו;

⁹ [Assisted Reproductive Technology Act](#) 2007 (NSW), sections 17 and 23.

¹⁰ [Assisted Reproductive Treatment Act](#) 2008 (Vic), sections 46-48.

¹¹ הפאנל המוסמך הוא גוף הפועל מכח פרק 9 (Part 9) לחוק טיפולי הפוריות של מדינת ויקטוריה. הפאנל מורכב מיו"ר, 3 סגנים וחברים נוספים שנבחרים ע"י המושל לכהונה בת 3 שנים. תפקידי הפאנל לבחון ולאשר בקשות ופניות שונות לפי חוק זה.

¹² Laura W. Morgan and Hannah G. Morgan, "[The Legal and Medical Ethics of PostMortem Sperm Retrieval on Behalf of Grandparents](#)", in [Journal of the American Academy of Matrimonial Lawyer](#) (2020) p. 80.

¹³ Nofar Yakovi Gan-Or, "[Securing Posterity: The right to PostMortem Grandparenthood and the problem for law](#)" in [Columbia Journal of Gender and Law](#) (2019), p. 120.

או שהוא נתן הוראות ביחס למה הוא היה רוצה שייעשה עם זרעו; או שמקבלת טיפול ההפריה היא מי שסמוך למותו של בעל הזרע הייתה בת זוג וחיה אתו באותו משק בית.¹⁴

1.4 קווינסלנד

חוק ההשתלות והאנטומיה במדינה זו (Transplantation and Anatomy Act 1979) קובע שהגורם הממונה בבית החולים, רשאי להורות על הסרת רקמה מאדם שמת בביה"ח או שגופתו הובאה לביה"ח, וזאת לצורך השתלת אותה רקמה באדם חי או לצורך טיפולי, רפואי או מדעי.

לשם כך, הגורם הממונה בבית החולים צריך להבין, לאחר חקירה סבירה, שהנפטר לא הביע התנגדות במהלך חייו לנטילה של רקמה מגופו לאחר מותו, וכן שקרוב משפחתו של הנפטר¹⁵ הביע הסכמה לנטילת הרקמה לצורך אחת מן המטרות האמורות.¹⁶

בשנת 2018, בעקבות עתירה שהוגשה לבית המשפט העליון במדינה, נפסק שחוק ההשתלות והאנטומיה במתכונתו הנוכחית מאפשר נטילה ושימוש בזרע מן המת גם בלי צו בית משפט. הכללים לפיהם יפעלו הגופים הרפואיים בביצוע הליכים אלו הם הכללים הפדרליים שנקבעו בהנחיות האתיות של המועצה הלאומית לבריאות ומחקר רפואי משנת 2017 שפורטו לעיל, ורישיונם של אותם גופים רפואיים אף מותנה בציות לכללים הפדרליים.¹⁷

2. ארצות הברית

בארה"ב אין הסדרה ברורה בחוק לעניין זה. בפועל, הרגולציה והכללים הקשורים לנטילה ושימוש בגמטות של אדם שנפטר נקבעים פעמים רבות ברמה המקומית, לרבות בכללים והנחיות שנקבעים על ידי בתי החולים ומכוני טיפולים פרטיים באותו מקום.¹⁸

עובדה זו יוצרת באופן טבעי חוסר עקביות. כך למשל, בעוד שחלק מהמוסדות קובעים בהנחיות שהסכמה לעניין זה חייבת להינתן על ידי הנפטר בכתב, מוסדות אחרים מסתפקים בהוכחות חלשות יותר להסכמתו. כך למשל, הנחיות בית הספר לרפואה של קורנל (Weill Cornell Medicine Guidelines) קובעות כי יש להביא ראיות משכנעות לכך שהנפטר היה מעוניין שיוולדו לו ילדים בדרך זו, וכן שבת הזוג של הנפטר היא האדם הרלוונטי ביותר לעניין מתן עדות בדבר

¹⁴ [Assisted Reproductive Treatment Act](#) 1988 (SA), section 9(1)(c)(iv).

¹⁵ בסעיף ההגדרות שבחוק ההשתלות והאנטומיה מוגדרים הבאים כקרובי משפחה (senior available next of kin) לפי סדר קדימותם: בן או בת הזוג של הנפטר; ילדו שמעל גיל 18; הוריו; אחיו או אחותו שמעל גיל 18.

¹⁶ [Transplantation and Anatomy Act](#) 1979 (Qld) sections 22 and 23.

¹⁷ [Re Cresswell](#) [2018] QSC 142

¹⁸ Laura W. Morgan and Hannah G. Morgan, "[The Legal and Medical Ethics of PostMortem Sperm Retrieval on Behalf of Grandparents](#)", pp. 81-82; Nofar Yakovi Gan-Or, "[Securing Posterity: The right to PostMortem Grandparenthood and the problem for law](#)" p. 121.

הסכמתו. בנוסף קובעות הנחיות אלו הוראות לגבי זהות האדם שרשאי לבקש לבצע את ההליך (בדרך כלל רק בת הזוג של הנפטר), וכן לוחות זמנים וכללים אחרים.¹⁹

בהעדר חקיקה ברורה שמסדירה את הנושא, בתי המשפט במדינות השונות עושים שימוש, בין השאר, בחוק הפדרלי בעניין תרומות איברים (The Uniform Anatomical Gift Act (UAGA)) בבואם לפסוק בתביעות ועתירות המוגשות על ידי מי שמבקש לעשות שימוש בגמטות של אדם שנפטר. לפי פרשנות של בתי המשפט, הגדרת "רקמה" בחוק האמור כוללת גם זרע.²⁰

ניתן למצוא בפסיקה מקרים שבהם אימץ בית המשפט את עמדת ההורה בעניין השימוש בזרע של בנו. כך למשל פסק בית משפט בטקסס, בבקשה שהגישה אמו של רווק בן 23 שנהרג במהלך קטטה. אמו של הנפטר הצליחה לשכנע את בית המשפט כי בנה היה להוט להביא ילדים לעולם, חרף גילו הצעיר והיותו רווק, ובית המשפט אישר את בקשתה ליטול זרע מגופתו בכדי לשמור על אפשרות לעשות בו שימוש לרבייה בעתיד.²¹

במקרה אחר, נדרש בית המשפט לערעורים בלואיזיאנה להחליט האם לשחרר את זרעו של הנפטר לרשותה של אימו או לרשותה של מי שהיתה חברתו בטרם נפטר, וזאת לנוכח עדויות סותרות בדבר רצונו של הנפטר. האם ביקשה מבית המשפט לראות בה את האחראית על הזרע של בנה (שהוקפא בחייו), או לחילופין להורות על השמדתו. בית המשפט בערכאה הראשונה קיבל את בקשתה ונתן צו מניעה נגד חברתו של הנפטר ומכון הטיפולים. חברתו של הנפטר ביקשה שהזרע יינתן לה היות ולטענתה הנפטר רצה להביא איתה ילדים לעולם ולשם כך הקפיא את הזרע. בית המשפט בערכאת הערעור החליט שלא להיעתר לבקשת חברתו של הנפטר, והשאיר את צו המניעה על כנו עד שתצליח בת הזוג להוכיח את רצונו האמיתי של הנפטר.²²

3. בריטניה

החקיקה בבריטניה מאפשרת שימוש בגמטה של אדם שנפטר לצורך הפריה, אך ורק אם הנפטר הביע את הסכמתו בכתב הן לנטילת הגמטה ממנו לאחר מותו והן לשימוש בה. בהתאם לכך, האישה המבקשת להרות מזרעו של הנפטר צריכה להראות שהוא הסכים לכך.²³

¹⁹ שם, עמ' 123-124.

²⁰ Shelly Simana, "[Creating life after death: should posthumous reproduction be legally permissible without the deceased's prior consent?](#)", in **Journal of Law and the Biosciences**, Volume 5, Issue 2, August 2018, p. 333.

²¹ Browne C. Lewis, "[Graveside Birthday Parties: The Legal Consequences of Forming Families Posthumously](#)", 60 **Case Western Reserve Law Review**, volume 60, issue 4 (2010). p. 1177 .

²² Jean Denise Krebs, "[Any man can be a father, but should a dead man be a dad: An approach to the formal legalization of POSTHUMOUS SPERM RETRIEVAL and POSTHUMOUS REPRODUCTION in the United States](#)", p. 791.

²³ [Human Fertilisation and Embryology Act 1990](#), ch 3, section 1; Laura W. Morgan and Hannah G. Morgan, "[The Legal and Medical Ethics of PostMortem Sperm Retrieval on Behalf of Grandparents](#)", p. 80; Nofar Yakovi Gan-Or, "[Securing](#)

4. ספרד

החוק בספרד מאפשר **שימוש** בגמטה של אדם שנפטר אם נתן את הסכמתו בכתב לכך שהיא תשמש להפריית בת זוגו, ובלבד שהשימוש בה יתבצע בתוך 12 חודשים מיום מותו.²⁴ יצוין כי בשלב זה אין בידינו מידע ודאי האם האמור לעיל חל רק על שימוש בגמטה שניטלה ונשמרה עוד בטרם הפטירה או גם על עצם נטילת הגמטה מאדם שנפטר.

5. פורטוגל

בפורטוגל, **האפשרות להשתמש בזרעו של אדם שנפטר חלה אך ורק במצב בו אדם ביצע את הליך ההוצאה והשימור של זרעו בעודו בחיים והזרע נשמר**. החוק אינו מאפשר כלל להוציא זרע של אדם מגופו לאחר שנפטר. אם נפטר אדם במהלכו של הליך הוצאת זרע ושימורו ולא ניתנה הסכמה מצדו לשימוש בזרע לאחר מותו כמפורט להלן – הזרע יושמד.

חוק שעבר בנובמבר 2021 מאפשר לבצע שימוש בזרע של אדם שנפטר אם ניתנה הסכמה מפורשת שלו לכך, בכתב או בהקלטה, וזאת לאחר שהובהרו לו ההשלכות המשפטיות של ההליך. בהעדר הסכמה מפורשת כאמור, יכול המטפל האחראי על ההליך לתת הצהרה בדבר קיומה של הסכמה מצד הנפטר.

השימוש בזרעו של נפטר למטרת הפריה מותר רק ביחס לבת זוגו. בת הזוג הרוצה לעשות שימוש בזרעו של בן זוגה המנוח, חייבת להמתין לכל הפחות חצי שנה מיום פטירתו בכדי שתוכל לשקול כראוי את החלטתה. בכל מקרה, השימוש בזרעו של הנפטר חייב להיעשות בתוך 3 שנים מיום פטירתו. האישה המבקשת לעבור הפריה מזרעו של נפטר רשאית לעבור את הליך ההפריה רק 3 פעמים, ובכל מקרה יכולה לקיים רק היריון ולידה אחת מזרעו של הנפטר. אם תהיה מעוניינת בכך, יש חובה לספק לה ליווי פסיכולוגי בתקופת ההליך ולאחריה.

בנוסף, יש סעיף עונשי הקובע עונש של עד שנתיים מאסר או קנס, לגורם הרפואי שמבצע את ההליך ללא הסכמתו של הנפטר, או ממניעים פסולים (רצון להשיג רווח או לפגוע באחר).²⁵

[Posterity: The right to PostMortem Grandparenthood and the problem for law](#)", pp. 120-121; Jean Denise Krebs, "[Any man can be a father, but should a dead man be a dad: An approach to the formal legalization of POSTHUMOUS SPERM RETRIEVAL and POSTHUMOUS REPRODUCTION in the United States](#)", pp. 783-784.

²⁴ להרחבה ראו דינה צדוק, "[חקיקה להסדרת תרומת זרע – סקירה משווה](#)", בעמ' 57. וכן:

Irene Santolaria Baig and Francisca Ramón Fernández, "[Post-Mortem Fertilization in Spain: Problems, Legal Limits and Bioethics](#)", **Revista Iberoamericana de Bioética** (2020), pp. 6-8.

[Ley 14/2006, de 26 de mayo, sobre técnicas de reproducción humana asistida](#), artículo 9.

²⁵ ראו דיווח על החוק באתר ספריית הקונגרס של ארה"ב:

[Portugal: New Law Allows Medically Assisted Procreation Through Postmortem Insemination.](#)

6. קנדה

החוק הפדרלי בקנדה מתיר נטילת גמטות מאדם שנפטר **אך ורק אם הנפטר הביע הסכמה מפורשת בכתב בטרם מותו גם לנטילת הגמטות וגם לשימוש שיעשה בהן**.²⁶ על בסיס סעיף חוק זה, נקבע בתקנות כי אדם המבקש לעשות שימוש בגמטות למטרה של יצירת עובר חייב להציג מסמך חתום ובו הסכמה של תורם הגמטות לשימוש בהן לאחת מן המטרות הבאות:²⁷

- רבייה של מי שבזמן מותו של התורם היו בן או בת הזוג שלו;
- שיפור או הכשרה בהליכים של מתן טיפולי פוריות.

הסכמת התורם תינתן באמצעות חתימה על מסמך בכתב, ובו יצהיר כי נמסר לו כל המידע הדרוש בכתב, ובכלל זה כי:

- הגמטות שיוצאו מגופו ישמשו לאחת מן המטרות שפורטו לעיל;
- חזרה מהסכמה תעשה בכתב ותהיה בתוקף רק אם הועברה, לפני הוצאת הגמטות מגוף התורם, למי שהתכוון לעשות שימוש בתרומה;
- לא ייעשה שימוש בגמטות של הנפטר אלא אם לאדם שמבקש לעשות את השימוש בהן יש את הסכמתו הכתובה של הנפטר לשימושים הקבועים בחוק.²⁸

למרות שכאמור, החוק הקנדי הפדרלי מתיר לבצע נטילה של גמטות מאדם שנפטר ולהשתמש בהן רק אם הוא נתן את הסכמתו בכתב הן לנטילה והן לשימוש, בית המשפט העליון של **קולומביה הבריטית** פסק שאלמנתו של אדם שהקפיא את זרעו מבלי לתת הסכמה לשימוש בו לאחר מותו בכתב, תוכל להשתמש בו, היות ובנסיבות העניין היה ברור שהמנוח הסכים ורצה שהיא תעשה שימוש בזרעו לצורך רבייה, אך לא הובאה לידיעתו החובה להצהיר על כך בכתב.²⁹

לנוסח החוק בפורטוגזית ראו: [Lei No. 72/2021, de 12 de novembro](#)

²⁶ [Assisted Human Reproduction Act](#), S.C. 2004, c. 2, section 8(2); Cristina Richie, "[Post-mortem Sperm Retrieval and Posthumous Grandparenthood in the United States and Internationally](#)", p. 14; Nofar Yakovi Gan-Or, "[Securing Posterity: The right to PostMortem Grandparenthood and the problem for law](#)", p. 121.

²⁷ [Consent for Use of Human Reproductive Material and In Vitro Embryos Regulations](#) SOR/2007-137, Part 2.

²⁸ שם, Part 1. להרחבה נוספת ראו: דינה צדוק, "[חגיגה להסדרת תרומת זרע – סקירה משווה](#)" בעמ' 45-46.

²⁹ [K.L.W. v. Genesis Fertility Centre](#), 2016 BCSC 1621.